

**REPUBLIKA HRVATSKA  
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODNOGA  
GOSPODARSTVA**

---

**OPERATIVNI PROGRAM PODIZANJA NOVIH  
NASADA MASLINA**

---

Zagreb, travanj 2004.

## 1. UVOD

Maslinarstvo je poljoprivredna djelatnost koja već nekoliko godina bilježi značajne pomake, kako u povećanju broja rodnih stabala, tako i u povećanju proizvodnje maslinova ulja. Na taj pozitivni trend utjecalo je više čimbenika od kojih treba svakako istaknuti visoku cijenu maslinova ulja. Zbog izuzetno povoljnih prirodnih uvjeta, duge tradicije u proizvodnji i posebno zato što je ova proizvodnja dopuna bavljenju turizmom, a i drugim djelatnostima, postoje velike pretpostavke za povećanje broja stabala maslina i proizvodnju maslinova ulja. Na sjednici Vlade od 22. siječnja 2004. godine donijet je Zaključak o izradi Operativnog programa podizanja novih nasada maslina (klasa: 320-01/04-02/1, urbroj: 5030116-04-1) kojim se zadužuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva da u roku od 60 dana izradi i Vladi Republike Hrvatske dostavi Operativni program podizanja novih nasada maslina.

## 2. ANALIZA SADAŠNJEG STANJA

Maslina je jedna od odrednica pojasa Mediterana i jedina je od poljoprivrednih kultura mediteranskog područja koja posljednjih desetak godina bilježi pozitivan trend podizanja novih nasada. Na pozitivan trend podizanja nasada masline utjecalo je nekoliko čimbenika:

- pozitivni stavovi o zdravstvenoj vrijednosti maslinova ulja;
- visoka cijena maslinova ulja;
- poticaji koji su za maslinu po prvi puta uvedeni u Hrvatskoj (poticaji za podizanje maslinika, plod masline i sadnice masline);
- uvođenje nove tehnologije u proizvodnju sadnica koja je omogućila veću proizvodnju sadnica masline i znatno skraćivanje vremena proizvodnje, a time i cijene sadnica;
- dovoljan broj suvremenih uljara;
- najveći dio poslova u masliniku obavlja se izvan turističke sezone pa je to dobra dopuna bavljenju turizmom.

Isto tako, činjenica je, da postoje prirodni uvjeti za sadnju mnogo većeg broja stabala maslina nego li ih danas imamo, te da potencijalne mogućnosti nisu ni približno iskorištene. Ove mogućnosti potvrđuje podatak prema kojem se na našem prostoru nekada uzgajalo oko 40 milijuna stabala masline. Prema popisu Državnog zavoda za statistiku od 2003. godine broj stabala maslina je iznosio 2.547.232, dok je procjena struke da se danas u Hrvatskoj uzgaja između 4,5 i 5 milijuna stabala masline koje rastu na 25.000 do 30.000 hektara od kojih se navodnjava oko 1%. Kada se govori o ukupnim površinama maslinika treba istaknuti da površine manje od 0,5 ha zauzimaju 36% ukupnih površina dok površine veće od 2 ha čine 21% ukupnih površina pod maslinicima. Iz navedenog, vidljivo je da površine maslinika od 0,5 - 2 ha čine većinu ili 43% od ukupnih površina pod maslinama u Republici Hrvatskoj. Procjene su da se ovom proizvodnjom danas bavi oko 40.000 maslinara vrlo visoke prosječne starosti (oko 65 godina). Imamo 100 uljara za preradu ploda maslina. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, najveći broj stabala maslina nalazi se u Splitsko-dalmatinskoj županiji (34%), slijedi Dubrovačko-neretvanska županija (20%), Šibenska županija (5%) i Zadarska županija (15%), Istarska županija (11%), Primorsko-goranska županija (4%), te Ličko-senjska županija (1%). Godišnje se u Hrvatskoj ubere oko 30.000 t ploda masline (2002. godine prerađeno je rekordnih 45.000 t) i od toga se dobije oko 4.500.000 kg maslinova ulja. Uz to, prema podacima Hrvatske gospodarske komore, 2002. godine u Hrvatsku je, iz zemalja EU, uvezeno oko 1.400 t ulja, a izvezeno oko 350 t ulja. Ove godine (sezona sadnje 2003/04.) prema podacima Zavoda za sjemenarstvo i rasadničarstvo, u Hrvatskoj je proizvedeno 211.000 sadnica masline u 11 rasadnika. Procjenjuje se da će uvoz biti oko 40.000 sadnica, te da će oko 50.000 sadnica biti proizvedeno van nadzora Zavoda.

To znači da će ukupna ovogodišnja sadnja iznositi oko 300.000 sadnica ili približno 1.000 ha novih maslinika.

### **3. CILJEVI I NOSITELJI PROGRAMA PODIZANJA NASADA MASLINA**

***Ciljevi Programa za razdoblje od četiri godine (od 2004. do 2007.) su:***

- sadnja najmanje 5.500 ha novih maslinika i ostvarenje samodostatne proizvodnje maslinovog ulja,
- osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje,
- osiguranje svih preduvjeta (zemljište, proizvodnja sadnog materijala, poticaji, kreditiranje) neophodnih za kontinuirano podizanje novih maslinika.

***Nositelji podizanja novih nasada maslinika:***

- poljoprivredna gospodarstva koja djeluju kao trgovačka društva, obrt ili zadruge,
- poljoprivredna gospodarstva prema Zakonu o poljoprivredi (NN br. 66/01, 83/02).

### **4. MJERE POLJOPRIVREDNE POLITIKE U FUNKCIJI PODIZANJA NOVIH MASLINIKA**

Da bi se mogao realizirati ovaj Program treba uz konkretne mjere poticajne politike kontinuirano raditi na uklanjanju ograničavajućih čimbenika kao što su npr. naslijeđeni problemi s usitnjenošću seljačkih gospodarstava, nesređenost zemljišnih knjiga i katastra; neorganizirana i nedostatna tehnološka infrastruktura (matični nasadi, rasadničarstvo, tehnologija); nepovoljne kreditne linije za financiranje razvojnih programa, problemi sa osiguranjem jamstava; nedovoljna organiziranost proizvođača u proizvodnji, preradi i prodaji proizvoda i dr.

#### **4.1. Zemljište**

Zemljište je presudni ograničavajući čimbenik za sadnju novih nasada maslina. Problem korištenja poljoprivrednog zemljišta treba rješavati s polazišta vlasništva pa tako razlikujemo:

- a) državno šumsko zemljište,
- b) poljoprivredno zemljište u državnom vlasništvu,
- c) poljoprivredno zemljište u privatnom vlasništvu.

Značajan zemljišni potencijal za podizanje maslinika je u državnom šumskom zemljištu. U tom smislu iznimno je važan Zaključak Vlade od 1. siječnja 2004. kojim se zadužuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva da u suradnji s "Hrvatskim šumama" d.o.o. izradi popis šumskih površina u vlasništvu RH i predloži Vladi RH donošenje odluke o osnivanju služnosti radi podizanja višegodišnjih nasada na tim površinama. Prenamjena se odnosi na neobraslo šumsko zemljište i zemljište obraslo početnim ili degradacijskim razvojnim stadijima šumskih sastojina starosti do 15 godina.

Provedbu Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN br. 66/01 i 87/02) treba ubrzati te pri tome voditi računa da državno poljoprivredno zemljište koje je pogodno za sadnju maslina ili utvrđeno «Katastrom maslina» bude namijenjeno isključivo sadnji maslina.

**Poseban problem predstavlja neobrađeno i rasparcelirano privatno poljoprivredno zemljište** čije je vlasništvo često nepoznato ili se vlasnici nalaze izvan zemlje. Ono, nažalost, ne samo da ne ostvaruje potreban dohodak nego je vrlo često uzrok

brojnih šteta i najčešće mjesto izbijanja požara. Treba razraditi mjere pomoću kojih će se ovo zemljište staviti u funkciju ne dirajući u vlasničku strukturu. U tom smislu potrebno je utvrditi minimalnu stopu poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište, te stvoriti pravnu osnovu (izmjena Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 66/01 i 87/02) ili izrada posebnog propisa) da jedinice lokalne samouprave (općine, gradovi) mogu raspolagati poljoprivrednim zemljištem u privatnom vlasništvu ustanovljenjem služnosti na istom i davanjem u zakup.

Sukladno sredstvima odobrenim u proračunu za komasaciju i poslove uređivanja zemljišta treba kontinuirano provoditi aktivnosti na **okrupnjavanju zemljišnih posjeda**.

U 2004. godini treba pokrenuti aktivnosti na **izradi «Katastra maslina»** i tako definirati postojeće i potencijalne površine za sadnju maslina i na tim površinama poticati sadnju maslina. Maslinu treba vratiti na položaje gdje je nekad bila, na staništa koje je danas prekrio bor i makija. Na taj način bi se istovremeno obala i otoci zaštitili od ljetnih požara.

#### **4.2. Sadni materijal**

Sadni materijal predstavlja veliki problem budući da nemamo dovoljno vlastitih sadnica, a nije ih moguće u toj količini i u tako kratkom vremenu niti uvesti. Ovdje je svakako ključan problem količine podloga te matičnih stabala za proizvodnju pupova. Potrebno je organizirati proizvodnju sadnog materijala po županijama na način da postojeću proizvodnju godišnje povećavamo najmanje za 30% što znači da bismo nakon tri godine imali vlastitu proizvodnju od preko 400.000 sadnica. Kad se tome doda realno mogući uvoz bilo bi moguće godišnje saditi 2.000 ha novih nasada maslina. Posebno treba stimulirati proizvodnju autohtonih sorata maslina. Poticaji proizvođačima za sadnice omogućit će provedbu ovog plana. Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo te Povjerenstvo za rasadničarstvo trebaju u okviru postojećih zakonskih mogućnosti olakšati umatičenje stabala maslina kako bi se osigurala dostatna količina reznica.

#### **4.3. Kreditiranje razvojnih programa**

Potrebno je u suradnji s HBOR-om i HAMAG-om raditi na ustrojavanju novih kreditnih linija za podizanje trajnih nasada s povoljnijim uvjetima otplate i većim udjelom državnoga jamstva.

#### **4.4. Zaštita domaće proizvodnje**

Ulaskom Hrvatske u međunarodne trgovinske asocijacije (WTO, CEFTA), te sukladno SSP EU, Hrvatska više nema mogućnost mjerama carinske zaštite spriječiti uvoz i zaštititi domaću proizvodnju. U tom smislu trebalo bi koristiti iskustva drugih zemalja te inzistirati na kvaliteti proizvoda (maslinova ulja) i pojačati kontrolu tržišta. Isto tako treba osigurati zaštitu izvornosti i zemljopisnog podrijetla maslinovog ulja kao i proizvodnju eko-maslinova ulja. Ministarstvo će kroz VIP-projekte poticati istraživanja u području razvoja objektivnih metoda za praćenje i određivanje kvalitete maslinova ulja, te ustrojavanje ovlaštenih laboratorija za provedbu analiza.

#### **4.5. Nositelji razvoja, organiziranost i tržište**

Nositelji razvoja proizvodnje maslina su sve fizičke i pravne osobe koje se bave proizvodnjom maslina. Naglasak, osim na proizvodnju maslina i maslinova ulja, treba staviti i na konzerviranje ploda maslina budući da takve proizvodnje gotovo da i nemamo, a potražnja postoji. Zadruga trebaju objediniti proizvodnju svojih članova i ostvariti skupne poticaje.

Pravne osobe, posebno uljare, trebaju razvijati kooperantske odnose s proizvođačima maslina te usmjeriti napore na zaštitu zemljopisnog podrijetla i dobivanje oznake izvornosti maslinovog ulja kako bi ono bilo prepoznatljivo na tržištu. Proizvođači maslina trebaju se kvalitetnije organizirati i povezati u proizvođačke asocijacije radi zajedničkog nastupa na tržištu i zaštite vlastitih interesa.

#### **4.6. Savjetodavna služba i edukacija proizvođača**

Poljoprivredno-savjetodavnu službu treba kontinuirano osposobljavati, educirati i sukladno proračunskim mogućnostima, povećavati kako bi se osiguralo što efikasnije praćenje i usmjeravanje proizvodnje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava te uvođenje najnovijih tehnoloških dostignuća. Zbog toga je nužno organizirati edukacijske stručne seminare za nove proizvođače. U izradu edukacijskih programa treba, uz Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu, uključiti i Agronomski fakultet, Institut za poljoprivredu i turizam – Poreč te Institut za jadranske kulture i melioraciju krša – Split.

#### **4.7. Ostali čimbenici**

Također, sukladno proračunskim mogućnostima potrebno je kontinuirano raditi na:

- povezivanju maslinara u proizvođačku asocijaciju na razini države,
- navodnjavanju,
- uvođenju integrirane proizvodnje u nove nasade,
- izgradnji mreže putova i sabirnica za vodu,
- sustavu analize zemljišta, nabavci sofisticirane klimatske postaje,
- organizaciji i izgradnji sustava kontrole.

### **5. POTICAJI U FUNKCIJI PODIZANJA NOVIH MASLINIKA**

U Zakonu o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu («Narodne novine» br. 87/02 i 117/03) Ministarstvo je Vladi RH predložilo izmjene i dopune koje su u skladu s ovim Operativnim programom i ciljem da se u četverogodišnjem mandatu podigne novih 5.500 ha novih maslinika.

***Ukupnu visinu poticaja koja će biti isplaćena godišnje sukladno predloženom modelu ovisit će o poticajnim kvotama koje će početkom svake godine usvojiti Vlada RH. Kvote za podizanje trajnih nasada nastojat će se planirati na godišnjoj razini koja omogućava da se predloženi jedinični poticaji iz ovoga modela ostvare u 100%-tnom iznosu, a na uštrb pojedinih ratarskih kultura koje proizvodimo u suvišku.***

#### **Poticaji koje treba zadržati**

**1. Vrijednost poticaja za podizanje novih nasada maslina zadržati na postojećoj u iznosu od 20.000,00 kn/ha, odnosno 27.000,00 kn/ha za područja s otežanim uvjetima proizvodnje. Trošak podizanja 1 ha maslinika iznosi približno 100.000,00 kn što znači da predloženi poticaji čine do 25% ukupno potrebnog iznosa.**

### **Poticaji koje treba povećati**

- 1. Povećati poticaje za sadnice maslina na 5,00 kn/kom** (do sada 1,00 kn/kom).
- 2. Povećati poticaje za prodaju ekstra djevičanskog maslinova ulja na 10,00 kn/l** (do sada 4,00 kn/l). Godišnja prodaja djevičanskog maslinovog ulja iznosi 200.000 l.

### **Novi poticaji koje treba uvesti**

- 1. Uvesti poticaje za preradu ploda maslina u iznosu od 1,00 kn/kg.** Godišnje se prerađuje prosječno 25 milijuna kg ploda.

### **Poticaji koje treba ukinuti**

- 1. Ukinuti poticaj za proizvodnju djevičanskoga ulja u iznosu od 4,00 kn/kg.** Treba poticati samo najkvalitetnije ekstra-djevičansko ulje.
- 2. Ukinuti poticaj po stablu maslina u iznosu od 16 kn/stablu.**

## **6. ZAKLJUČCI**

Maslina je nezamjenjiva kultura na Mediteranu. Postoje veliki potencijali, kako zemljišni, tako i ljudski za podizanje novih nasada maslina i proizvodnju maslinova ulja. Zahvaljujući autohtonom sortimentu naše je ulje prepoznatljivo i izuzetne kvalitete. Realizacija ovog programa od 5.500 ha novih nasada maslina u vremenskom razdoblju od četiri godine značit će (uvjetno) zaposlenje oko 1.000 obitelji u pretežito ruralnim sredinama, angažiranje i dopunsku djelatnost značajnom broju ljudi u preradi i prodaji maslinova ulja, bogatiju turističku ponudu i zaštitu od šumskih požara. Maslina daje plod od pete do sedme godine nakon sadnje što znači da će efekti predloženog Operativnog programa biti vidljivi tek od sedme godine nadalje.

Program predstavlja projekciju budućih aktivnosti i moguće ga je ostvariti uz uvjet usklađenog djelovanja svih relevantnih subjekata. Kako naša zemlja ima veoma povoljne prirodne uvjete za razvoj maslinarstva i kako je ovo visokoakumulativna i tradicionalna proizvodnja, a na putu za Europsku uniju, upravo je kroz ovaj Program i proizvodnju moguće uspostaviti i europska pravila ponašanja, a to su vrhunski autohtoni konkurentni proizvod, kontrola proizvodnje i visoki standard kakvoće proizvoda.